

Forfatter: Jacobsen, J. P.

Titel: Af Planternes Livshistorie

Citation: Jacobsen, J. P.: "Af Planternes Livshistorie", i Jacobsen, J. P.: *Samlede Værker V Udg. paa Grundlag af Digterens efterladte Papirer af Morten Borup*, udg. af Morten Borup ; Georg Christensen , 1924-29, s. 125. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-jacob05val-shoot-workid55277/facsimile.pdf> (tilgået 22. september 2021)

Anvendt udgave: Samlede Værker V Udg. paa Grundlag af Digterens efterladte Papirer af Morten Borup

AF PLANTERNES LIVS-
HISTORIE

Enhver lille Blomst er i Almindelighed en lille Familie af kvindelige Blade (Frugtblade, Frugtknude) og mandlige Blade (Støvdragere), omgivne af nogle kjensløse Blade (Krone og Bæger), som vi, for at blive i Billedet, kunne lade gjælde for Familiens Huus. Nu er det som bekjendt ikke sundt, at altfor nære Slægtninge gifte sig med hinanden — det giver enten idiotiske eller svagelige Børn —, og hvad der gjælder om Mennesker, gjælder paa dette Punkt ogsaa om Planter. Giftermaal mellem Støvblade og Frugtblade i samme Blomst giver daarligt Frø, der ikke kan spire eller i alt Fald har ondt ved det. Dette er dog ikke saaledes at forstaae, at Selvbefrugtning aldrig finder Sted; ingenlunde, den er meget almindelig, men langt fra saa almindelig, som man antager, da Antallet paa de Planter, hvor den ikke foregaaer, forøges hvert Aar. Hos de Planter, der ikke kunne taale Selvbefrugtning, har Naturen truffet særegne Foranstaltninger. En af de Maader, hvorpaa den undgaaer Selvbefrugtningen, er at lade Støvdragerne visne bort, inden Arret er udviklet nok til at kunne modtage Støvet, eller at lade Arret visne bort, inden Støvdragerne

kunne afgive Støv. Da der jo imidlertid skal foregaae en Befrugtning, er denne overdraget til Vinden og navnlig til Insekterne. Lad os tage et Exempel. *Arum italicum*, der i sin hele Bygning ligner den bekjendte Kalla (*Calla aethiopica*), ender ligesom denne i en stor tragtformet „Blomst“. Yderst have vi et stort, kræmmerhusformet, sammenrullet Svøbblad, der forneden er smalt cylindrisk, og som oventil falder ud i en bred, gul Krave. Inden i Svøbet sidder der, som man kjender det fra Kallaen, et støtteformet Legeme af en eiendommelig Bygning; nederst, omsluttet af Svøbets smalle Deel, sidde Blomsterne, (Kallaen er nemlig ikke een, men mange Blomster, en heel Blomsterkoloni — Blomsterstand) først Hunblomsterne, saa Hanblomsterne, og ovenover dem nogle ufuldkomne Hanblomster, der ikke ere stort Andet end Børster, som vende Spidsen nedad. Disse Børster staae ved Indgangen til Svøbets smalle Deel. Op over den gule Krone løfter der sig et guult, fedtet, kjertlet, kølleformet Legeme, som i ung Tilstand har en høiere Varmegrad end den omgivende Luft. Nu forestille vi os vor *Arum*, lige udsprungen, staaende ved en Bæk. Luften vrimler af Insekter, der snart bemærke den store gule Blomst, og snart flyve de nærmere for at see, om den indeholder nogen Næring for dem. Den varme, fedtede Kølle forekommer dem tiltalende, og de sætte sig paa den; men nede fra Svøbets

Dyb stiger der en lokkende amoniakagtig Duft op til dem, — de maae længere ned, de nedadbøiede Børster, der spærre Veien, give let efter, og vore Insekter see nu, siddende paa de umodne Hanblomster, Hunblomsterne med udviklede Ar rede til Befrugtning. Insekterne løbe lidt om imellem dem; dog, da der ikke synes at være Andet end Duft, længes de snart efter at komme op igjen. Det bliver imidlertid ved Længslen; thi de golde Børster, der saa villigt vege til Siden ved Tryk ovenfra, modstaae enhver Anstrengelse nedenfra, og Insekterne ere indespærrede. Ligesom paa Dril aabne Børsterne sig for en ny Gjæst; men denne er heldigviis nylig kommet ud af en anden Arum, hvor Hanblomsterne vare udviklede, og bedækket med Støv, som den er, kravler den om mellem Hunblomsterne, der derved blive befrugtede. Snart visne Arrene, et Tegn paa, at Støvet har slaaet an, og af Hunblomsterne udsvedes der en sødlig Saft, som kommer de sultne Insekter meget beleilig, saa meget mere, som de endnu ikke kunne komme ud. Saften slipper dog snart op, Sulten indfinder sig igjen, og Tilstanden bliver aldeles utaalelig derved, at Hanblomsterne, der imidlertid ere blevne modne, ovenkjøbet genere Fangerne med deres Støv, som sætter sig fast paa Vinger, Been og Følehorn. Langt om længe begynde endelig Børsterne at visne bort, og Insekterne ere fri; men det varer ikke længe, før en ny Arum, der har

Brug for Støvet paa deres Vinger, lokker dem, og saa begynder Historien forfra.

Saamange Omstændigheder kan der være, for at en Blomst kan blive befrugtet; Modningen stiller ogsaa sine Befingelser og Spiringen stiller mange. Pilefrøet er kun spiredygtigt i 24 Timer; falder det ikke inden den Tid i fugtig Jord, dør det. Et Frø kan ikke blive til Noget i Skygge af sin egen Art, og dog falder alt det tunge Frø jo lige ned. Der maa da træffes særegne Foranstaltninger. Nogle Frø faae Vinger eller Fnug, for at Vinden kan tage sig af dem, og nogle blive ved en elastisk Stilk slyngede langt bort. Den lille Skovsyres Frø ligge i en elastisk Sæk, der ligesom knipser Frøet langt bort, og andre Frø ere indlagrede i et saftigt, velsmagende Væv, som gjør, at Fuglene fortære dem, og da Fuglenes Fordøielse er hurtig, bliver meget Frø saaret paa den Maade, uden at Mavesaften har faaet Tid til at skade det. Man see f. Ex. hen til Skovskaden. Forstmændene ere ikke særlig velvilligt stemte mod denne Fugl, der ødelægger mange Sangfuglereder, men de skaane den alligevel. Det kommer af, at den om Efteraaret, da den væsenlig nærer sig af Bog og Agern, naar den er mæt, af Forsynlighed gemmer disse Frø rundt omkring i Skovbunden under det fugtige Moslag. Senere glemmer den imidlertid let sine Gjemmesteder, og naar Foraaret kommer, spire Frøene, da de ere lagte under de gunstigste Betin-

gelse. Paa den Maade hjælper Skovskaden paa den unge Ege- og Bøgeopvæxt.

Man vil af denne lille Meddelelse om nogle af Plantebiologiens (o: Planternes ydre Livshistorie) nyeste iagttagelser som paa mangfoldige andre Steder see, hvorledes ingen Organisme lever ganske et Liv for sig, eller med andre Ord, at en Egn's Plante- og Dyreverden ikke er en tilfældig Samling af Arter, men tvertimod et Samfund med Deling af Arbeidet og med Løn for det fuldbragte Hverv.

